

IGANDEETAN IRTETZEN DA

BIZKAIKO ETA GUIPUZKOAKO EUSKERAZ EGUINA

DOMEKETAN URTETEN DAU

1902-ko Abendua-ren
21^a

Euskalerrian, iru peseta urtean.—Erdalerrian, sei peseta urtean.
Guei Bakocha, Chakur chiki bat.

1902-ko Abendua-ren
21^a

IBAIZABAL-en Echea: Bilbon—Dendari Kalean (Calle de la Tendería) 19—Jaun José Astuy-renean.
Eskutitz edo karta guztiak zuzendu beitez artezkariaren echera: Tívoli, letra B, 2.º derecha.

MANU-REN ACHURRA

(Jarraipena)

Bere Ama, bitartean, bakartasun gogorak erasota, sotil-argal-makal-aul-indarga oeratu zan.

Auzoko atso chaplataguin batek, Mikelak, ondo bearrean, alanche osatuko ebalakoan, mamukio ta espiliku ta ormabedar ta asun egosien urez eriotzeari ezin obeto lagun eguin eutsan, Manuren Amari bere indar apurak ulduten.

Eraguin eutsazan elizakoak; biztu edo izio eben zokondo baten illaguiñeko arguia; sei bidar ots eguin eban torreko chilin nagusiak; eta erritarak, nor etezan illaguiñik egoan emakumea, galdez ebizan artean, oekoak ilburukoak eguin eban, guizon bi ta emakuma bat lekuko zireala.

—«Arimea, esan eban ozta ozta oriak, arimea Jaungoikoari isten deutsat; gorputza lurrari. Dirurik tellapean be eztaukat; bada aspal-dion guelditu zan azkanengo laumaraikoa arakiñarenean. Mikela: atorra-zakotak eta aparra-mantarrak zeuretzat artuizuz, baldin soiñeko, ta oiñetako-arteanguza danik badago.

—¿Eta semeari zer isten deutsazu?

—¿Semeari? achurra, eztau beste-rik bear guizonduteko.

VII.

Zorateguiko atea zabaldu baiño gueiago, ariñari emonda pozik etorren Manu echaldera. Zurtu zan bere Ama zanaren echean errementari zaarra sutegui ta guzti perraguiñen ikusi ebanean. Negarrez, jazo zana jakinda, atera eban kaltzerpeko sakel-ordezko zulo batetik albokea jabe-ri norbaitegaz bialduteko; ta arri-turik artu eban perraguiñaren esku-eskutik Amak ilburukoan ichiriko achurra.

Gau atan, garauz jurjiduriko sagarrondo zaar batek leguez gopurtza abaildurik eukiarren, ezeban lorik eguin al izan, tautik be. Baster-alde-rra batean, aurraldera bestean, birabiraka ibilli zan gau guztian, eta echakon ordu-lauren igaro Ama aurrez aur beguitandu bakorik, Beñ ikusten eban, eperretako lakirioa leguez, oker oker, lurrari beguira ta bedar charrak esku-etenduten; beste beñ, sutondoan makur makur chiri

ketsu batzuri azpitik puzka; beste beñ, eriotzea bariku guren egunean sega bat eskuetan dabela elizbiran erabilten daben guisan, achur andia eskuetan ebala aguertuten jakon Ama zana.

Goizean goiz, suteguiara jatsita, suguiñari doako ostatuagaitik esker andiak emonda, ilburuko achurra eskumako sorbaldan beera dinguilizka ebala, basecherik baseche lan-eske ibilli zan. Irugarren atea, bultzada andi barik, zabal zabal eguin jakon; morroetzat pozik artu eben, eta jñok esango eban!! beñolako albokea ezpan-artean baiño ias obatan erabilten Manuk achurra, lurrari erraiak bigundu bear eutsazan guztian.

VIII.

Birritan sartu zan ardanteguiari morrontza-bitarte guztian: lenengoz San Martín-egun baten, ugazabak eroanda, bigarrenez nungoa zan ezekien chakil bat Diputau eguin eben egunean. Irabazten eban dirua, negu gogorrean orioa ontzietan leguez, gogortuten jakon. Soiñari ta oiñari beguiratuezkero, albokari-egunetako ariote andia zirudian: abarkak zata-izena ederreguia eben; kaltzak jñok igarri ze margotakoak, ze koloretakoak izan etezirean, oialteguiari jaio zireanean?.

Alan da guzti be, guraso guichi banakak egozan, suintzat beguiz jota ezeukenak; eta nai eztegiuetan zala, nai biguiretan zala, nai elizkari-jan-edanetan zala, asterik echakon igaroten ezkondu berba gozoak belarrietan durundi eguin barik.

Zata zaar piztindunen orde abarka barriak oiñetan, da kaltza adabatu loien lekuan domeketakoak astegundu ebazanean, ugazabak alaba zaarrenari kiñu eguinda «orainche da Manu gurearen chandea» esan eban: baita igarri be, erdizka beintzat.

Ameriketarako ebillen echekalte ondatzaila bati maasti-sagasti-berezi-berazak erosita urrengo egunean, kokotertza be ondo labaiñaturik, ardanteguiari (irugarrensarraldia asse) chopin-erdi ardaoren adorea artuta, Arangoiti izeneko eche bateko atea iasean eskuetako gorosti-makilleaz jo eban.

Sartu zaneko igarri eieutsan echagunak Manuk manukadaren bateguin bear ebala gau atan. Aroa ta beñak

eta lurretak eta lorretak eta astele-netako eriak luzeagotu ezinik, Manuk, iru bidar estai eguinda, negu-sagarra leguez arpeguia gorri gorri eukala, maasti-sagasti-berezi-berazen eros-pena aitatu eban.

—¿Zetarako? ¿Echeren bat eguiteko? ¿Bizibide barriren bat artu bear etedogu?».

Echagunaren berba onei erantzuteko adore barik guelditu zan Manu. Biotzak taupadaka berbai gora ta gora bultz eguiten eutsen; baiña berbak, zaman kateatuta, aotik urten ezin ebanean, eura dakien bideren batetik beguietara jota, busti bustirik eta isillik betule-artean agurteu eben burua.

Orduan echagunak pozez iru edo lau bidar goiko ezpana miazkauta, alabeari berba onekaz oiu eguin eutsan: «Praiska: egarri gaitun Manu ta ni. Ekarrina piehar bat beteta, ez urez».

IX.

Arangoitiko guizateguia ezteguiko atso-agura ta neska-mutill da garrediko andra-guizonetan oguetasei bat jo mutillak okeleari ta makaillo-ari ta piper andiari ziarduen artean, Manu ta Praiska beñolako erregue-urira burdin-bidez joazan. Senarrak, idizko bat erosten baizen pozik, erakutsi eutsazan emazteari, jauregui-inguruak, chakalakortea ta berari zorotzat oratu eutsen kale-zokondoa. Inok ezaban uri atan Manu ezagutu: ezta Erregueren alabeak be.

Zorionak egapean artu eban Manuren echea, Echekalteren lurretan eguiñiko echaguntza barria. Sagastia zazpi bidar loratu-orduko, seiñ ederez bete jakon bizitokia, chalez kortea, oillasko-oillandez eskintokia. San Martín-egun baten tanboliña aurrekurako soiñua joten ziarduan-artean, Manuk Amak ilburukoan ichiriko achurra garbitu ta burdiñazko eros-tunez ondo lotuta, pendizean (balko-ian) esegui eban, zaldunak arrizko armak eseguiten dabazan antzera, inguruan berba onek ebazala.

Oneskek guizendu nan.

EKETAK.

JESUSEN JAYOTZA

Aiñ otz dagoelarik eta gauerdian
izer bear ote dute
aztzaiak errian?
eguiñalean dotoz
presaka bizian
jokerren bat guertatzen
oteda mendian?

Artzaiak daudelarik
ardien aldean
okerrikan ez dediñ
izan artaldian
aingueruak zaizkate
agurteu airean
soñu alaiak joaz
kantuen artean.

Aingueruak agurteu
zaiozkatenean
aditu zer dioten
odeien gañean
«Gloria zeruan ta
pakea lurrean
borondate oneko
guizonen artean.»

Odeien gañetikan
jachi da mendira
aingueru bat esanaz
«berri onak dira»;
zoazte len baña len
Dabiden errira
zuen Salbatzallea
jaio dan tokira.

¿Zer poza ta atseguña
artzaicho oiena!
bereala dijoaz
lasterka Belena
daramate aurrarentzat
dutenik onena
arraultzak, esnea ta
arkume guizena.

Belenen sarrerako
estalpe batean
arkitu dute aurra
askacho batean
ikusi arren ere
aiñ leku pobrean
belaunikatu dira
beraren aurrean.

Lastoaren gañean
dagoen aurchoa
mundua baña ere
da lenagokoa
beste gauza guztien
gañetikakoa
araguij jantzi arren
beti Jaungoikoa.

Amorioak dakar

Zerutik lurrera
Zerurako bidean
guizonak jartzera
ez aldegu joan bear
artzaian antzera
aurrehoaren aurrean
belaunikatzera?

*Guazen guazen guziok
Belango estalpera
aurrehoaren aurrean
belaunikatzera.*

GAU-ON

Arkitzen bazan oro
lenago mundua
pekatuaren bidez
osoro galdua
gu salbatzera dator
jaun urrikatsua
jo! amorio «bizi»
fin eta gartsua.

Artzai pobre batzuek
zeuden gau erdian
beren ardiak zaintzen
ehit esnai mendian
an jakin dute nola
Dabiden errian
Mesias arkitzen dan
otzak lau orrian

Atoz ordu onean
Seme Jaungoikoa
Zerurik altuenaz
gañetikakoa
gugatik aurchu pobre
biurtutakoa
Birgina Amaren seme
paregabekoa.

¡Zeruko Erreguerentzat
nolako jaiotza!
jauregui ordezkauka
estalpe bat otza
seaskaren lekuan
aska eta aotza...
zeta ez diogu eskeintzen
nork bere biotza?...

*Kantatu dezaiogun
Seme Jainkoari
poz aundi bat emanaz
Beraren Amari.*

DOTRIÑEA TA BESTE GAUZAK

Romanones deungueak erabagui
daben ezkerro beste gauzak leguez
dotriñea bereirakatsi daitela erderaz,
euskalzaleak baiño erdaldunduak ar-
tu dabe naibague andiagoo.

Batak diño, bere amak esaten da-
bela, semeak daukan gauzarik onena
dala bere oin errena. ¿Zelangoak ete-
dira beste gauzak?

Besteak oster, guizon ori dala bi-
daguea, ze umeari dotriñea erderaz
irakastea dala alperrekoa, adituten
eztabeelako. Au entzun deusat mai-
su bati.

Badira esaten dabeenak, dabil-
lela euskalzalen alde, bada onei jarraitu-
teko asmorik euki eztabenak bere,

orain euren alde jarriko dirala, aín
buruera chakillaikusi dabeen ezkerro.

Jausi da, baiña, Romanones gaiz-
toa ta icharopen barria dauke. Er-
daldunduok uste dabe bere lekuan
jarri dan Allendesalazar-ek lurreratut-
ko dabela aren erabagui.

Aitatu direanak eztakit orretariko
ezer eguin badabe, ezta eguingo ba-
dabe bere. Egunarietan irakurri dot,
oraingo ministroak lengoak baiño
okerragoak izango direala orretariko
gauzetan.

Erdaldunduak gurariak bete gura
baditu Allendesalazar-ek erabagui
bear dau:

1.º Kataluniako, Euskalerriko
edo Galiziako eskoletan irakatsi gura
dabeen maisu maistrak, jakin daicela
katalan, euskera edo gallegu.

2.º Erri oneetako eskoletan, libu-
ruak eta azalbide edo esplikaziñoak
izan daitezala euren oitu direan iz-
kuntzetan.

3.º Irakaslea izan gura dabenak
azterketa edo esamiñea eguin bear-
ko dabela, Katalunian ango berbetan,
bardin Euskalerrian da Galizian; eta
ondo urtetan dabeenatatatik, erri ba-
kochak artu daicela gura dabena mai-
su edo maistratzat.

4.º Maisu nai maistrak, orain da-
goan erriko berbetea ezpadaki, joan
bearko dabela berak dakiana dagoan
lekura, ustu daitezanez batera, dau-
ken edo euki leien ezetariko eskubi-
derik galdu barik.

5.º Laugarrenean aitatu dan es-
kubidea galduten dabenak urten
bearko dabela dagoan erriatik, bada-
go beste maisu edo maistra erri ata-
ko umeen berbetea dakianik.

6.º Esan direan alderdietako be-
guirale edo ispektore direanak, epa-
dakie euren aztertu bear dituen es-
koletako umeen berbetea, beste mai-
su-maistrak leguez ichiko dituela eu-
ren zereguinak.

7.º Ipiñi iru irakastoki, bat Kata-
lunian, beste bat Euskalerrian, eta
irugarrena Galizian, alderdi bakoche-
ko berbetea ikasi daien maisu-mais-
trak.

Au irakurten dabenak batek esan
leike: «Ori erdaldunen arerioa izatea
da.» Eztot uste, zegaitik maisu euska-
lerritarrek badagoz erdera bakarrik
dakienak, eta oneek bardin dagoz
sartuta esan direan neurrietan; eta
batzuk eta besteak, euskalerriatik ur-
ten barik edo beintzat urrunegui
joan barik aurkitu leike erria, ira-
kasteko euren al dabeen erara, au da,
erderaz; atzanez, orain edonun artu-
ten dabe euren irabazia, len leguez
emongo ezeteutsen bildurrez egon
barik. Oker ibilliko da, bada, neurri
oneek erdaldunen kontra eguiteko
asmauak dirala esaten dabena.

Dotriñea bakarrik gura dabeela
euskera, esango dabe beste batzuk.
Nik orretarikoai esaten deuset *gui-
zon erdiak*. Umeai dotriñea erderaz
irakastea alperrik bada adituten ez-
tabeelako, bardin izan bear dabe, er-
deraz irakurri ta eskribiduten dituen

beste gauzak be. Eztot uste umeak
buru bi eukiko dituenik: bata euzke-
raz dotriñea baiño besterik ezin ikasi
izateko; bestea, erderaz osterantzeko
gauzak ikasi al izateko.

Ganera, dotriña kartillachua ira-
kastea ezta asko, bear da bera azaldu
eta berari dagokazan liburuak eus-
keraz egotea, guichienez *Historia Sa-
grada* esaten jakona; barriz erdera
baiño eztakian maisuak ezin irakatsi
lekio umeari dotriña kartillachoa, ira-
kurri ta aditu ezin dabelako. Onetan
asten direanak laster isten deuse, ta
beste laguntasunik ezpadabe, guera-
tuten dira umeak dotriña barik. Alan
jazo da erdaldunak ezagutu doguzan
leketan; erdaldun maisu orreek gu-
ra dabe, *umeak egulea euren ezin
dabeena*.

Ortik erdaldun maisuak beti ziti-
ka egotea euren nagusai, Katalunian
leguez, erderazkoak eztiran irakas-
teak kentzeko. Elitzateke ori jazoko
nik len ipiñi dodazan neurriak inda-
rra baleuke, zegaitik euzkera, kata-
lan edo gallegu eguiten dan errietan
berbeta orreek dakiezan maisuak ba-
legoz, eleukee irakasteko nekerik
izango erdaldunak leguez; bestela,
beti izango dira asarriak eta eztabai-
dak, batez bere, beian gagozanok
jaubetasunik eztaukagula aguintedu-
nen artean.

Orretara irakatsi ezkerro, erdera
ikasi leike errazago, ingueles nai
frantzes erdaldunak eguiten dabeen
leguez.

Esan diran erabaguiak artuko ba-
lira, uste dot, katalan, euskaldun eta
ainbesteren kezak amaituko litzake-
zala; bestela beti eukiko dogu eskubi-
dea, erdaldunak ezkarean guztiok
erbesteko gagozala, ta belarri-motzak
direala bakarrik echekoak; gu gago-
zala umezurtzak leguez, guraso barik
eta besteak daukeezala jaubeak.

P.

Ama aurrari siaskan luak artzen

Lo! lo! nere izarra
soseguz eguizu
lo! lo! ez negar eguin
zurekin naukazu;
munduan luzaruan
bizi bazera zu,
negarrez urtutzeko
denbora badezu.

Nere ume maitia
gez altzera loti?
amacho zuregandik
ezdago urruti;
beste lanak utzita
inguruan beti,
lo arrazitzen dion
biotzeko bati.

Lo! lo! izar laztana....
baña ametsetan,
farchua erakusten
dezu ezpañetan;

eztakit diozuna
zeñekiñ ote dan,
baña amarik gabe
ez urrutira joan.

Bide zuzenetikan
irtetian naita,
galdutzen da trebia
ona ere baita;
ta nik nola zaitudan
biotzetik maita,
etzaitut ez utziko.
zure ama naitza.

Lo! lo! arratsa dago
oraindik illunik,
argurik ezta inon
izarrena baizik;
eta arguiri aín
bizia izanik,
zuriarekin ezta
komparaziorik.

Lo! lo! egun sentia
aize epeletan;
gau illuna bultziaz
emen degu bertan;
choriak asi dira
kantari bordetan,
sarri artuko zaitut
nere besuetan.

¿Baña nere kutuna
aserre zera zu?
¿zeñek, zoragarria!
¿zeñek, eguin dizu!
¿aita ta amarekin
amets eguin dizu?
irri gosso batekin
baletz esan zazu.

VITORIANO IRAOLA.

EUSKALDUN ERDALZALEA

Andre gaztea eta neska zarra

I

Sagardoteguiako atian azaldu zan
igande goizean erdarazko iragarri
edo *anunzio* bat, era onetan:

*Gran puntzion de bertsolaris muje-
res. Un bieja sin kasar sollera, y una
joven sin biejar, casara. Materia sa-
katrapus. En las kuartropunto tarde.
Entrada de kompiantza, sin pagar.*

—Krissan (1) zer esan nai du ira-
garri orrek?

—¿Eztezu ulertzen ede entenditzen,
Ussabi?

—Ez nik.

—Ba esan nai du, gaur arrasal-
deko lauretan bersoetan jokatzera
dijoazela.

—¿Nor ote dira?

—Bi emakume: bat andre ezkon-
dua, eta bestea neska zarra.

—¿Izenik ezta jartzen?

—Ez: baña omen dira, andre es-
kondua bassakatua; eta neska zarra
zirauna.

—¿Ai zer pariak muserako!

—Ederrak.

—¿Nor dute Juez?

—Don Braulio.

(1) Krissanto.

—¡Ara bestia!

—¿Bestia alda ura?

—Diot ba....

—Kontu guero; ¡um! erdalzaletua dago aberastu zan ezkerokoan ta, «bestia» deitzen badiozu, eta berak erderazkot zat artzen badizu....

—«Bestia» esantare ba, eztaikit guezur andi-andirik esango ote diodan; anka biko bestiak ere izan oi dira ta....

—Ba, kontuz ibilli zindezke.

—¿Eta nork ipini du iragarri ori?

—Don Brauliok.

—Eta nork pagatuko die bersolariai?

—Don Brauliok.

—Ba, ba, beraz izena jarria dauka: anka biko «bestia».

II

Arrasaldean an zeuden sagardotegian, upelareu ondoan, Don Braulio, Bassakatua (Andre ezkondua) eta neskazarra (Zirauna). Iruren artian bazeramaten upela maria-beran. *Sin-pagarreko entradarekin* ere jende asko sartu zan. Lauren trangadan, asi ziran bersolariak:

Andre ezkonduak neska zarrari Neska zarrak andre ezkonduari

1

Empleatzen espada
Gazterik neska,
Pasa bearko ditu
Makina bat kezka;
Buru ehoraturik
Senargairik ezta,
Ora adkererako
Neska zarren festa.

Gazterik ezkonduak
Ikusten ditut nik,
Beren bizimoduaz
Ondo asperturik;
Senargaren maileta
Ezta eramanik,
Neska zarrak ez dute
Orrelako lanik.

2

Estimazio gabe
Dago neska zarra
Askok eguiten dio
Burla eta farra
Bera ona badare
Izena du eharra
Konsolatzoko badu
Zerbaiten bearra.

Ardurarik ezit
Ematen izanak,
Kontua daukagitu
Gauzaren izanak;
Ezkonduak sarritan
Dituzte zenenak,
Konsolatuze nante
Orla dabilzanak.

3

Boti ezkondu maian
Ta boti alporrik,
Ematetzat ezta nai
Iñork neska zarrik;
Zergatik ezta bear
Echean alporrik;
Bizi bearko dute
Gaisoak bakarrik.

Ezkondu eta ondo
Izanik lenengo,
Oso asperturik
Urte bigarrengo;
Or konpon zaitu guizon
Igusi naiz jaungo,
¡Ai Jaungoiko maitea
Neskazar banengot!

4

Libertarian dabiliz
Alda bezala,
Baña boti argal ta
Zimura azala:
Oso beltza da neska
Zaruren itzala,
Argandik Jaungoikoak
Libratu gaitzala.

Libratu maite ere
Uztarria gogor,
Naita naiez dezu zuk
Egon bearko or;
Andrean ¡ai-ai-ai-ka
Eta guizona gor,
Neska-zarrak orrela
Estalkuza iñor.

5

Gauza danotan berak
Nai luke nagusi
Besteren onik berriz
Ezta du ikusi:
Beti beria eta
Al bezela bizi,
Oraindik ezta iñork
Neska zarrak ezti.

Emate gazte asko
Dauka ikusiak,
Artzen ilpoier eta
Ondo mereziak;
Neska zarrak ez gande
Jaunari graziak,
Ezkondu oiek beziñ
Ederki ezak.

6

Apaintzeko eguingo
Ditu aleguak,
Ondo orraztu eta
Garbitu aguiak;
Bostuaz betillak
Ta illo urdihak,
Lanuk ematen dizka
Edertu ezihak.

Senar alporja batan
Zera ematia,
Chima arrosa eta
Arpegi tristia:
Soneko oso zar bat
Dol-dolan jartia,
Zure apainduria
Ori da guztia.

7

Inbidiaz erretzen
Daukatu erraiak,
Ja urtutan berriz
Zauzka erraiak;
Dote ta arrioa
Dira oiek biak,
Usai eharra dizute
Sumatzen galaiak.

Ezkonduen inbidiz
Dauden neska zarrak
Estakizkete ondo
Oien sasi-larrak;
Zelo ta aserreak
Suak eta garrak,
Pagatzen dute andre
Gaisoen bizkarak.

8

Jakin-minez daukate
Biotzak erraiak,
Ibilizko mingaiez
Auzoko berriak;
Batzutan guezurrak
Bestetan eguiak,
Neskazarrak onetan
Dira guezurriak.

Guizona zurritan
Trabonan zorretan,
Ura eheara nairik
Andrean lorretan;
Eta guero makilla
Onen eurretan,
Eta ikusten neska
Zarrak lan orretan.

9

Zure bizimoduaz
Kontutu basera,
Naikeu edan dege
Ta guizon eheara;
Biertutako bigar
Goizian atzera,
Beste dozen erdi bat
Bersa botatzera.

Puntzio au isan da
Osoo luzia,
Baña gure autua
Dago ikusia;
Nola nik irabazi
Disadan auzia,
Liba Don Braulio ta
Lagundi guzia.

III

Neska zarrak, «biba Don Braulio» esatean, jo zuan goitik bera Jaun au, eta sartu zion sorbaldatarano bere kapela, chimiña zirudiena, eta guizajoak, arguia itzali zalakoan, esan zuan «Gabon Jaunak».

Ussabik bazter batetik erantzun zion: ¡a, guizajo-guizajo!.... anka biko bestia!

Krisanek berriz kantatu zuan:

Bata bassakatua

Bestea ziranna,

Oien Jueza berriz

Don Braulio Jauna.

Ussabik:

Bi bersolari eguiñ

Dutenak batzarra,

Dira Andre gazte bat

Eta neska zarra.

P. M.

1902 ko Abenduaren 14 an.

GABON KANTAK

UMORE ONEKO GAZTEAK ECHERIK ECHER
KANTATZEN DITUZTENAK

Gabon gaba dalako gatoz gu onera
Euskal legue zarrean gabon ematera,
borondate onakiñ guaz kantatzera
ez bildurtu gurekiñ esagunak guera.

Oasuna diogu dezio denari
eche onetan arkitutzen diranari
pakea, poza, eta dirua ugari,
beok dezaten guero zerbait eman guri.

Oso urrutitikan gañera kantziak
miseriak betiak onela jantziak,
erropa berririk ez lengoak autziak,
gutaz urrikalduko aldira guziak.

Erdi katarratu ta erdi elbarriak
onera sartu guera oso egarriak
beon aurean pozez gaude gu jarriak
buztiko ote ditugu emen estarriak.

Jateko gogo ona, jatekoa falta,
au da gaur arratzeko guk daukagun planta,
auldadiakin gure indar dena joanta,
pizkortuko guerade bissigua janta.

Bissigu batentzako nai guenuek osa
gabon gaba dezagun zorionez goza
bañan erdi kraskatu zaigu orain boza
beok zerbait eman ta izango da poza.

Onera sartu guera gorputzak ortuzik,
beon esperantzetan biotzak pozturik,
guretzako ez dauka gaur inok kupirik
gure poltzan eztago tokia besterik.

Ario echekuak gau on bat pasatu,
ez guregatik ezer charrikan pentsatu;
beon gandikan guaz biziro kontentu,
gaizki esan guziak meserez barkatu.

Estribilloa

Apari batentzako bildu nai guenuek
au dalako merio orra zenbat neke;
gañera bissigua eztago gaur merke
sardin zarra bearko jan bissigu truke.

Agurando-oooo!

PEPE ARTOLA

Donostian

BARKAZAIZKIGUTZUGURIZORRA...

Asko, chit asko esan nai dubena da ikkribu buru au. Barka zaizkigutzu guri zorrak, guk barkatzen diztegun bezela. Bañan au gure artean esan utsera biurtzen da; gure antzera egin bear badu *Ait gurea zeruelan dagonak*, ez dago nere iritziz barkaziorik inorentzat. Gure zordunai, ¿noiz barkatzen diegu? Norbaitek esango du agiyan, nik, onenbeste edo ainbeste zor ziran bati, barkatu niozkan egun batian guztiyak; au esaten dubenak ez du ezer barkatzen borondatez, eta borondatezko barkatzea baldin bada, ez du inon aditzerik emango. ¡Bañan gure zentzarri ezur gabe au zefiak isilau? Zor bat barkatu, eta bestea egiten degu, zergatik dan zorra; bata gisa batera, eta bestea bestera.

¡Zorra! zor izatea ez da diruzkoa bakarra, *maisiqua* ere zorra da, onek echarri litzezke biurkeri azko ehadietan eta lagun arte guztietan, ondo neuritu ezin leiken gauza da, zergatik ñork ez dakien zenbaterano gaitza, egin lezaken. Asko badira maisionako gogo aundiya dutenak, eta beren burual garbi ogertu nayan elizara maiz joaten diranak, mundutar asko engañatu nayan, bañan gizagajo abek (esaera danbezela) ez dute ikustes beren sudurraz aruntz eze, zergatik bered buruak engañatzen dituzten, urte batzuetan ontzat pasa literke, bañan chirrist egiten dutenian, beren rortzea da audiyenetako bat. Eta nola es, baldin agiten duten guztiya bada goguz beste alderakua. ¡Badi-ra asko galdetzen zayenian zergatik ainbeste bider joateakin bizi naiz ondo, alako edo oulako andre aberatsek ori egiten ez dubenari ez diyo bere echan ladik ematen; iorlakuak, uste aldeute irakurle maitiak joaten diran beziñ maiz joango lirakela elizara? baliteke, bañan ez detehinisten.

Mingariya da esatia, bañan gaur, ogeitatik emeretzi bajera goguar beste aldera ganizak egiten ditugunak; esaera dan bezela (echian otso, eta Kanpean uso) Egiyak bidiak irikitzen ditu, urak beriak irikitzen dituben bezela, bañan gezurak isatza laburra du. Badi-ra asko beariz, egiyar edo chinismen osuarekin elizara joaten dinarak, bada abek dizdiratzen dutezeruan izarrak bezela beste abek arkitzen diran tokiyetan. ¿Zer da bada, gauz oberik egiyar egiten dana baño?

Barka zaizkigutzu guri zorrak guk geren zor dunai barkatzen diztegun bezela. Auda, Aita gurea esanaz eskatzen degun mesedea, bañan egiten ez deguna geren artean, edo (da esatia) eskatzen degun bezela egiten badi Jaungoikuak, barkaziorik gabe gel dituko geran eskea, zergatik guk elkarrentzako barkaziorik ez degun.

Eche jabe bat jarriko det ispillutzat; onek ere *Aita gurea* esaten dubenzan eske ori bera egiten dio Jaungoikuauri, bañan bera barkatzeko gayean arkitzen daniel, astu egiten zayo eskatze ortan beretzat nai lukiena besterentzat ere onalitzakela. Oraindik egun guchi dala ikusi nuben emakume alargun beartsu bat negarrez kale batetik bestera zijauala, eta galdetu nion zerk eragiten zion negar, zeñok erantzun ziran, echejakiak esan ziala ustu rezala echia eta gañera ordaindu edo pagatu bearko ziozkala zor zioskan errentak edo bestela eramango zubela merezi zuben bezela. Esan dotan emakunse onek ditu, seis aurchiki, gajuak, badauka zeri begiratua, bañan alaz guztikaz ere, gizon biyotz gogordun orrek etziban barkatu nai izanda eta birali zuben echetik. Eche jabe au da bere mingaiez oso ona eta prestua, da beste asko bezela esaten dubena, nikorlakorik barka tu diozka onenbeste illabeteko errentak, bañan ez

du esaten zerkgalezari dion jasotzea artzeko zeukan diru ori, ta da eziñ zubelako, au ere askoren gisakua da, irina baño zariyagua (kanpotik) bañan kearra baño keltzagua barren-eik. Berak nai du Jaungoikuak barkatzia bere zorrak, eta argatik esaten du Aita gurea esaten, barka zaizkigutzu gure zorrak guk geren zordunai barkatzen diztegun bezela.

JUAN IGNACIO URANGA.

Donostiyan

GURE ESKUTITZAK

Zarauztik

IBAIZABAL-en artezkari jauna.

Nere jaun eta laguna: Irakurri det Bilboko albistari batean eskutitz kat, nun esaten zan Donostiako apaiz jaunak meza ondoko *Avemaria-k*, erro-sario santua ta meza nagusiko sermoia erderaz esan edo errezatzen dituztela, eta esan nuan nere artean ¿egua oteda ori? Eguin zitzaidan zerbait jakingura; asirik galdetzen egua otezan len esan dedan eskutitz artan irakurri nuena, erantzun didate baietz, egua dala; berriz ere galde eguin det ia ezaldan bat bedein apaiz, jaun orien artean mezako *Avemaria-k* eta erro-sario santua euskaraz errezatzen duanik, eta duda eguin didate. Orduan galdetu det ia orrelako ta alako apaiz jaunak erderaz errezatzen duten, eta esan didate:—Emen Donostian bai, egua da guk ere aditzea badegula Donostiatic irten ezkeror meza ondorengo avemariak euskaraz esaten dituzten apaiz jaunak gueienak dirala, eta emen zergatik ez eztakigu.

Nik ere ori ala bada, ori bera diot, eta esaten det arrazoi aundia duala; Bilboko albistarian ipini duan eskutitza orretan apaiz jaunak, dana dala, ondo ezagutzen ditu.

Norbaitek esango du, apaiz jaunari guda edo guerra eguiteko eztegu-la askoren bearrrik; orrelakorik iñori bururatzen bazaio, lerro obek jartzen dituenak esaten die, jaun obengatik prest nagola edozer gauza eguiteko, zergatik obek diran Jaungoikoaren ministroak, eta obetako bakoitzean ikusten dedan Jesu-Kristo gure jauna bera, eta nere azken orduan ere nai nuke jaun obetako bat izatea nere alboan.

Emen Zarautzen, bikario ta bere lagun apaizak euskaldun onak daukazkigu, sermolariak ere bikaiñak; dana eguiten dute gure euskara maitean eta saiatzen dira kantaldiak mutiko eta neskatoari gure izkuntza berdin gabeen irakasten, batez ere bikario jauna. Onk igandetan *Evangelio*-aren gainean eguiten du itzaldia meza nagusian euskaraz; guero bespera ondoren eguiten du bildurik mutiko ta neskato gazteak dotriñaren gainean; beldur naiz Romanones erre-nak jakiten badu, presondeguira eramango oteduen gure bikario jauna.

Lengo igandean izandu naiz gure auzo-erri Orion; eliz pesta eguin omen zuten goizean ateratzen zutela lenen-

go aldiz Ama Mariaren irudia prozesioan, ikusi det Elizan jarririk, oso da polita; emen ere eguin det itzaldia apaiz jaunekiñ gure euskara maitearen gainean, eta aurkitu ditut euskalzaleak; esan didate aurrera eta aurrera jarraitutzeko gure euskara doatsu itzalgabearen alde, piper-erriko, au da, maketo ta emengo beren laguneri jaramonik eguin gabe; gainera esan didate IBAIZABAL orain chikia bada ere, ziur egoteko, urte guchi barru aundia izango dala.

Gabonak edo eguberriak gainean ditugu eta opa diot euskaldun danari, batez ere IBAIZABAL en artezkari, le-erro jartzailleari ta irakurle guziari, onak izan ditzatela.

Agur eta urrengo aste arte ongui banaiz.

J. E.

ASTEKO BARRIAK

Gure laguntzaille ta adiskide Enrike Elizechea-ren emazteak sein-eguin dau astelen goizean. Jaio dan mutiko ederra martitzen eguerdian bataiatu eben, Juan Maria izentzat ipiñita.

Urte askotako, Enrike adiskidea; eta zeu lango euskaldun ta euskalzale zintzoa Gure Jaunak eguingo aldau.

Zorionak biotzetik.

Eguasten goizean guizon bik burruka edo auzka eguin eben emengo Plaza Barrian; eurretatik bata errena zan, eta eroan makulu edo trapaleaz buruan zauritu eban anak osoak eukazana.

Ori eguinda, *arinkeketan* edo *laiz-terka* abiatu eizan errena; baiña chinelak laster atrapa eben.

¿Romanones eteda bera?

Lengo astean egon dira Madrillan Kataluniako batzakuntza andietako buruzagui edo presidenteak. Erregue-gana aurreztu dira, ta emon deutse eskabide bat nun esaten daben euren berbetan eskolea irakastea gauza bidezkoa ta zuzentasunak eskatzen dabena dala.

Guero ikusi ditue Silvela ta Allendesalazar ministroak; onek esan deutsee, ezin lelela kendu Romanones-en agiundua, baiña azalduko dabela zelan agiundu ori ezarri bear dan umeak erdera ondo eztakien errietan.

Azalpen au da, erdera eztakien lekuetan maiznak emon daitezala irakaspenak umeen berbetan.

Beraz, gauza bat ateraten da ortik; liburua erderazkoa erki daicela, baiña eukiko ezpalebe leguez.

IZKIRIMIRIAK

Erri andi bateko arakin (1) batek bere otsein edo morroi bati deitu ta esan eutsan:

—Mutill, charto naiabilk; sei milla peseta zor ioadazak.

—Badantzut.

—Iru milla ta bosteen peseta baiña echaukadaz, da okelarik edo araguirik, echaukaguk. Uste ioat eldu dala molokot edo *quiebra* eguiteko ordua.

—Neu be orisse esateko nengoan.

—Onetarako ondo izango da artzekodunai zer-edo-zer esatea. I mutili arguia az da gaur arratsean alako

achaki politen bat bururatu edo otuten baiak, biar goizean esango deustak zein dan.

Biaramonean edegui ebanean diru-uche, diru orde paper bat aurkitu eban, morroiaren berba onek eukazana;

«Neuk artu dodaz 3.500 pesetak eta erbesterako urten dot. Ausse da nire ustez zure artzekodunai ipiñi lekioen achakirik onena».

Praisku derichon agure bat jausi zan zugatz edo arbola baten ganetik beera, ta garondoaz artu eban zartadeaz adore barik gueratu zan. Bere senera etorri zanean, ezekian bizirik ala illik eteegoan; eta jakin nairik asi zan bere buruari deika:

—¡Praisku!

Ta bigarren bez erantzun barik guelditu zan Praisku. Irugarrenez indar andiagogaz—¡¡Praisku!!—deitu ebanean, Praisku berak bere buruari gogoz erantzun eutsan: ¡¡Aaaaup!!.

Eta orduan Praiskuk issilehurik esan eban bere barrurako:

—Bizi nok ondiño.

Ume kontua

Tolosan Plaza-zarreko eche chiki alai batean bizi zan eun urtez ununtz, alargun pachara aundiko echekoandre zabal bat, bere seme alaba ederraz inguraturik.

An nunbait bizi nintzan ni ere eta, nola bainitzan gende on aien adiskide aundia, etorri zan nere echera urte berri egunean atseguin aundiaz zora-

tzen Bernardino deitzen zioten mutill kosskor aietako bat esanaz.

—Amak esan dit gaur arren eta Jaungoikoa-ren eguna dala, eta juateko gure echera pastelak eta kafea artzera bazkal ondoan.

—Ondo da baño ¿Jaungoikoak Manuel aldu bada izena?

—Bai Andrea. ¿Ez altzekian San Manuel zala Jaungoikoa?

—Ez umea, nik uste nuan Jesucristo deitzen ziotela.

Au entzutean guelditu zan nere Bernardino zer esan etzekiela, baño, pisskabat issillik egon ondorean erantzun zuan.

—Ori... apellidua izan beardu.

Aitorren alaba.

J. A.

IGARKIZUNAK

I

Letra bat *lenengoa*,
Baita *bigarrena*;
Bizkaiko erri chiki bat
Igarkizun *dana*.

ZIGARRO-ZALEAK.

II

Lo

Ar

PEPE ARTOLA.

Lengo astekoan epaiak; *lenengoa*,
Maia; bigarrena, *Kukuak kuku Maia*-
tzean.

LA EDITORIAL VIZCANA derichon moldagintzan
Gran Via, 26 eta Ledesma, 15.

IBAIZABAL

BIZKAITARREZ ETA GUIPUZKOARREZ EGUINA

Euskalerrian	3 peseta urtean
Erdalerrian	6 » »

Guei edo numero bakochea chakur chiki bat

Astean Asteangoa da, ta igandeetan edo domeketan urteten dau

Suskriziño lekua: Bilbon, Dendari kalean (calle de la Tendería), 19

JAUN JOSÉ ASTUY-RENEAN

Redakziñoa: Bilbon, Tiboli, letra B, 2.º derecha

Iragarriak

1.º orrialdean	peseta 1	lerroa
3.ª »	» 0,20	»
4.ª »	» 0,15	»

Beste klaseetako iragarriak itundu edo conbenidu bearrekoak izango dira

Aurretik pagau bear dira, bai suskriziñoak eta bai iragarriak